

Kis délvidéki magyar politikai korrajz

Mostanában mind több tanulmány, értekezés foglalkozik a délvidéki magyarság sorskérdéseivel. Hogy e közösség milyen jövőképet tudhat magáénak, hogy pillanatnyilag merre tart a délvidéki magyarság, a boldogulás vagy a megsemmisülés felé, azt elsősorban a politikai küzdelmének tartalma s karaktere határozza meg. Természetesen e harcban nem csak a politikusaink bátor kiállása és szemléletmódja, még kevésbé az aktivitása az egyedüli lényeges, sokkal inkább meghatározója ennek a közösség erkölcsi magatartása, a szabadságvágya, a gazdasági és kulturális gyarapodásának igénye, valamint akarata a megmaradásra. Mégis jövőjének alakításában azért a politikai programcélkitűzései mindenképp fontos szerepet töltenek be.

Tény, hogy az itteni magyarság, a 85 évi kisebbségi sors tapasztalatából okulva, amikor a vezetőit, politikusait és értelmiségét legyilkolták, elüldözték vagy megbélyegezték, arra a téves meggyőződésre s káros következtetésre jutott, hogy a politizálástól távol tartva magát, megmenekülhet a megtorlásoktól, s megtarthatja hitét és magyarságát. Sajnos, a történelem már számtalanszor bebizonyította, hogy az egyén semmiképp sem izolálhatja, nem vonhatja ki magát a társadalomban zajló események, történések alól. Sokszor még akkor sem, ha a legnagyobb mértékben lojális és kiszolgálója az aktuális hatalomnak. Mégis az utóbbi ötven évben ez a téves álláspont jellemezte a délvidéki magyarság magatartását. Ennek ellenére, igazolva a fenti megállapítást, a sorsa semmivel sem lett boldogabb, és a lélekszáma is ma már a felére csökkent. Ez is azt bizonyítja, hogy törekvéseit és igényeit csak szervezeten, közösen, a politikai pártok és érdekszervezetek aktivitásán keresztül valósíthatja meg. Így arra a kérdésre, hogy merre tart a délvidéki magyarság, leghitelesebben a működő magyar pártok munkájának elemzése alapján tudjuk lényegében meghatározni.

A két világháború között a délvidéki magyarság vezető pártjaként működő Magyar Párt, az a szervezet, amely egyértelműen a magyar érdekeket szolgálta, az időszakos betiltások, büntetések, meghurcoltatások el-

lenére sem volt hajlandó pártprogramját módosítani vagy a szerb pártokkal koalícióra lépve, engedményeket tenni. Pedig a radikális párttól a parasztpártig mindenki felkínálta a magyar szavazatok megnyerése érdekében a (júdási) szövetséget. Annak ellenére, hogy a parlamentben mindig hallatni kívánta a hangját, és hajlandó volt tárgyaló partnere lenni a kormánynak, de önös érdekekért sohasem engedett a követeléseiből. A vezetők erkölcsös magatartása, amiért később, a titói rendszerben többen az életükkel fizettek, méltó példát mutat, sajnos csak mutathatna a mai magyar politikusainknak. A most működő vezető magyar pártoknak ma ugyanis a legfontosabb céljuk bekerülni a parlamentbe, és a jól fizetett képviselői helyeket megszerzeni azért, hogy a hatalmat némileg gyakorolhassák, és a pénzek elosztásánál anyagi előnyökhöz juthassanak. Persze, ezt csak a szerb pártokkal együttműködve tehetik, ami azt is jelenti, hogy a legfontosabb magyar törekvésekről le kell mondaniuk, hisz a pártkoalíció erre kényszeríti őket.

A majd ötven éves titói kommunista rendszerben a magyar politikusi réteget általában a jugoszláv elkötelezettségűek képviselték, akiknek egyáltalán nem az volt az érdekük, hogy a délvidéki magyarság sorskérdéseit felvállalják. Nem tartották feladatuknak, hogy a jogfosztottság vagy a törvénytelen, megbélyegző kollektív bűnösség ellen küzdjenek. Sőt, voltak olyanok is, akik jogosnak tartották a magyarság megbüntetését. Arra törekedtek, de ez volt a feladatuk is, hogy a jogsérelmeket a „testvériség-egység” szönyege alá söpörjék, és az ellenvéleményeknek útját állják. Általában minden nemes magyar kezdeményezést épp ezekkel a magyar politikusokkal fojtattak el. A magyarságtudatukban kisiklott, többségükben szerb élettárssal élő, érdemtelenül magas pozícióba emelt magyar politikusi réteg erkölcs-telen magatartása miatt a magyarság erkölcsös rétege épp ezért idegenkedett a politizálástól, illetve erre nem is volt lehetősége. A kommunista diktatúra mégis kinevelt egy olyan megalkuvó réteget, amely bármikor színt és elvet váltva, minden büntudat nélkül hajlandó volt

bármely pártban vezetői funkciót vállalni, azt is mondhatnák, hogy ezek képezték, és mind a mai napig képviselik a magyarság politikai elitjét.

A „történelmi” VMDK (Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége) megalakulásakor, a kilencvenes évek legelején, ez az egyéni, karrierista törekvés sajnos egyáltalán nem volt érezhető, bár utólagosan, visszatekintve a történésekre, világossá vált, hogy az alattomos szándék már akkor ott lapult a politikai csúcsvezetőség tudatában. Nem a délvideki magyarság érdeke, boldogulása, jogainak kiharcolása s a megmaradás volt a legfontosabb cél, hanem az, hogy a pozícióban lévő magyar kommunista politikusok jól értesült körei, meglovagolva a kínálkozó lehetőséget s kihasználva az itt élő magyarság nyomorgatottságából eredő szabadságvágyát, megalkothassák a politikai karrierjüket. Természetesen ez az önző magatartás, „a hatalom és a zsákmány” felosztása körüli torzsalkodás hamar az érdekszervezet, majd később a párt felbomlásához vezetett. Gondot jelentett az is, hogy a délvideki magyarságnak nem volt legalább egy olyan mindenre elszánt, akár a börtönt is vállaló, a politikai küzdelmet irányító, kimagasló egyénisége, aki mind erkölcsileg, mind tudásban képes lett volna élére állni e közösségnek. Így a jól induló, az itteni magyarság nagy többségét megmozgató, biztató politikai küzdelem mára a legnagyobb kiábránduláshoz vezetett, és a mély letargiába süllyedt magyarság teljesen hátat fordított minden magyar pártpolitizálásnak. Ezt igazolja a magyarság rendkívül kis számú részvétele is a legutóbbi választáson. Azok a kevesek pedig, akik mégis hajlandók voltak a szavazatukkal véleményt mondani, csak azért részesítik támogatásukban valamelyik magyar pártot, hogy a kevésbé rossz mellett döntsenek.

A VMDK ma már több kis pártra szakadt, amelyek közül egy sem képes felvállalni a célként kitűzött és a megmaradásunkat egyedül szavatoló hármasszavatonómia megvalósítását.

Azok, akik a történelmi VMDK-ból elsökként kiváltak, illetve akiket az elnök s a hozzá közel állók a hatalom gyakorlását tekintve riválisnak tekintettek és ezért a szervezetből kizártak, megalapították a Vajdasági Magyar Szövetséget (VMSZ). Persze, a „bent maradtak” sem tudtak a hatalom elosztásán megegyezni, így Páll Sándor puccsot hajtott végre, leváltotta a hatalmát féltő és épp ezért a pozícióharcot elindító Ágoston András elnököt. Ágoston nem nyugodva bele a leváltásába, a bírósághoz fordult, de a bíróság döntése alapján mégis Páll Sándor vezethette tovább a most már

maroknyi tagságra zsugorodott VMDK-t. A tagság megcsappanása már azért is jelentős volt, mivel Ágoston András nem nyugodva bele a hatalomvesztésbe, Vajdasági Magyar Demokrata Párt (VMDP) néven egy új pártot hozott létre. Sajnos, a VMSZ sem maradt egységes, mert a „radikálisabb” részét úgymond „platformosodás” miatt kizárták a pártból. Ezek természetesen létrehozták a negyedik magyar pártot, a Kereszténydemokrata Európa Mozgalmat. (KDEM) Persze, a szerb hatalom sem tétlenkedett, és hogy a magyarságot még inkább megossza, a „janicsár magyarokból” megalakította a Vajdasági Magyar Polgári Szövetséget. (VMPSZ) A bajt nem az okozta, hogy a különböző nézeteket valló magyarok más-más pártban kívántak tevékenykedni, hisz érthető, hogy a demokratikus rendszer lehetőségei, többek közt a többpártrendszer kialakítására való jog a délvideki magyarságot sem hagyhatja érintetlenül. A gondot az jelentette, hogy mindegyik magyar párt egymással szemben állva kíméletlen harcba kezdett, amely olykor „piszkosabb” s hevesebb volt, mint amit a magyarságot megsemmisíteni igyekvő szerb hatalom ellen vívtak. Mára a dolgok annyira elfajultak, hogy az egymás lejáratása, sőt a megsemmisítése sajnos fontosabb lett, mint a szerb hatalommal való küzdelem a magyarság jogainak a megvalósításáért. A sérelmek annyira elmélyültek, s a pozíció, a hatalom féltése, valamint a rivalizálás annyira kifejezésre jutott, hogy pillanatnyilag elképzelhetetlen egy magyar egység (minimumának a) létrejötte. Ez érthető is, hisz minden magyar politikusnak ma nem a magyar összefogás a célja, mert akkor hajlandó lenne a pozícióról való lemondásra is, hanem a „zsákmány” birtoklása. Márai Sándort idézve: „A kommunistától még nehéz lesz megszabadulni, mert senki sem olyan veszedelmes, mint egy bukott eszme haszonélvezője, aki már nem az eszmét védi, hanem a zsákmányt.”

Jelenleg talán a VMDP képviseli leghitelesebben a délvideki magyarság érdekeit. Már azért is, mivel ez a párt tartja a FIDESZ-szel a legszorosabb kapcsolatot, ami (látszólag) a nemzeti elkötelezettséget is szavatolhatná. A polgári köröket is támogatja, és Ágoston András okosan helyezkedve, Duray Miklóssal és a felvidéki Magyar Koalíciós Párttal (MKP-vel), Tőkés püspökkel és az Erdélyi Polgári Mozgalommal (EPM), valamint a kárpátaljai Kovács Miklóssal együtt hasonló elveket vall, s ez mindenképp a pártnak a nemzeti oldalon való kiállását bizonyítja. A kettős állampolgárság követelése, amit a párt a legfontosabb célkitűzésének tekint, nem vitás, hogy az egyik legfontosabb föltétele a meg-

maradásunknak. A személyes autonómiáért való küzdelme viszont már azt jelzi, hogy a hármass autonómia elve már beszűkült, hisz mivel a VM DP központja, Temerin a szövetségben van, és nem kerülhet be a magyar területi autonómiába, Ágoston határozottan ellenzi ennek létrejöttét. Pedig e nélkül megmaradásunk teljesen reménytelen, hisz nem lenne egy olyan erős bázis, amely a szövetség megmaradási küzdelmét felvállalná, valamint a tömb elszórványosodását megállíthatná. Ismét az egyéni érdekek jutnak kifejezésre.

Mindezeknél veszélyesebb Ágostonnak a hatalomhoz való ragaszkodása. Minden pártnak ugyanis már számtalanszor felkínálta az egységes fellépést, de feltételként (burkoltan) mindig megszabta, hogy ez csak az ő vezetésével lehetséges. Képtelen túltenni magát a magyar egységet jelentő történelmi VM DK elnöki tisztségének az elvesztésén. Természetesen ezért leghevesebben a legnagyobb riválisát, a VMSZ-t támadja. Meggyőződése szerint Kasza József a legnagyobb ellensége, őt támadja a legindulatosabban, olykor nem is a legtisztességesebben, a leglovagiasabb eszközökkel, mégis azt remélve, vagy csak annak a látszatát keltve, hogy a felkínált békejobbot, az elvszerűtlen támadások ellenére, a VMSZ elfogadja, és őt fogadják majd el a magyarság vezető politikusának. Az igazat megvallva, ezt a politizálást nagyon ügyesen végzi, hisz annak ellenére, hogy a VM DP az égvilágon semmit sem tesz az itteni magyarság érdekében, mégis mindaddig meg tudta őrizni azt a jogát, hogy a délvidéki magyarság egyik képviselője legyen. Azzal viszont, hogy minden eredmény nélkül már-már az unalmassáig szajkózza csak a (részleges jogfeladást jelentő) személyes autonómia szükségességét, miközben a legalantasabb eszközökkel mocskolja a többi magyar párt vezetőségét, a magyarság körében olyan rombolást visz végbe, ami a szerb hatalom érdekeit szolgálja. (Már többször kifejtettem azt a gyanúmat, hogy Ágoston mint régi titóista pártkatoná, aki korábban magas kommunista pártfunkciókat töltött be, ezt a bomlasztást tudatosan végzi?) A VM DP talán csak akkor válhatna a délvidéki magyar érdekek élharcosává, s vezető pártjává, ha az elnöki tisztséget és az irányítást Ágoston átengedné a munkatársainak. Ugyanis, meglepő módon, a VM DP olyan vezetőikkel is rendelkezik (Matuska Márton, Csorba Béla, Balassa Júlia, Nagy Margit stb.), akik megfelelő irányba tudnák kormányozni a pártot, és mivel nem kompromittálták magukat mások „besározásával”, nem szereztek maguknak a többi magyar pártban ellenségeket, a magyar egység kiala-

kítására is képesek lennének. Ismerve magatartásukat, erre az akarattuk és a lehetőségük is megvolna. A mai viszonyok ismeretében mégis sajnálattal kell megállapítani, hogy e párton belül a hatalomváltásra egyelőre semmi kilátás sincs, ezért a VM DP semmiképp sem szolgálja a délvidéki magyarság érdekeit, sőt Ágoston mindenkit gyalázó, pökhendi magatartása, és csak a szólamokat szajkózó semmittevése kifejezetten károsnak mondható.

A VMSZ kezdetben nagyon ígéretes célokkal indult. A pártot a magyar értelmiség nemzeti érzelmű élgárdája irányította, és minden jel arra mutatott, hogy a VMSZ méltó képviselője lesz a magyar érdekeknek. Sajnos nem így történt. A vezetők közül néhányan meghaltak (Szekeres László, Csubela Ferenc stb.), mások Magyarországra költöztek (dr. Varga Zoltán, Horváth László stb.) de a legtöbbjüket kiszorították a hatalomra vágyó karrieristák, akik közül többen a régi rendszer hű kiszolgálóiként váltak ismertté, sőt, egyesek közülük kumroveci pártiskolások voltak. Ezeknek természetesen az elsődleges céljukat nem a magyarságért való küzdelem jelentette, hanem sokkal inkább a jól fizetett, előnyöket biztosító pártfunkciók megszerzése. Ezért hajlandók voltak még az „ördöggel” (Milošević soviniszta szocialistáival) is szövetséget kötni. **Jó példázza ezt az az óbecsei eset, amikor a VMSZ tagjai csak azért szövetkeztek a szocialista képviselőkkel, hogy megbuktassák a rivális magyar párt tanácsnokait. Magyar a magyar ellen a magyargyűlölő szerbekkel szövetkezve.**

Nem vitás, hogy a VMSZ ma a legtömegesebb délvidéki magyar párt. A száz alapszervezete behálózza az egész közigazgatásilag Vajdaságnak nevezett Délvidéket. Tagjai jelen voltak a szövetségi és a köztársasági parlamentben, részesei ma is a tartományi hatalomnak és majd minden magyar önkormányzati testület a párt irányítása alatt áll. Szoros kapcsolatot épített ki a mostani liberalista-szocialista magyar kormánnyal (főleg Demszky Gáborral, aki nagy ígéretekkel érkezett, amit, mint régi bolsevista, sohasem teljesített), és a hasonló elveket valló Markó Bélával, valamint támogatói vannak Nyugaton, az Egyesült Államokban, főleg Soros György részéről. Mostanában azonban, a jelekből ítélve, áttáncolnak a FIDESZ-hez. Valószínűleg megérezték, hogy a szocialista-liberális kormány vesztésre áll, és annak ellenére, hogy Orbánt eddig pocskondiázták, a magyarországi támogatások érdekében most gyorsan színt váltanak. Lehet, hogy ez jó politikai képességre utal, de erkölcsileg elítélendő. Ez

is azt bizonyítja, hogy nem a délvidéki magyarság ügye a cél, hanem a hatalom és a pénz birtoklása. Mivel a párt mindmáig részese a hatalomnak s a közigazgatásnak, tehát a pénzek elosztásában is fontos szerepet játszik — a többi magyar pártnak nincsenek ilyen lehetőségei —, így érthető, hogy csak neki áll módjában támogatást nyújtani a magyar civil szervezeteknek. Tehát minden magyar művelődési egyesület, szervezet, de még egyének is, csak akkor számíthatnak, illetve számíthatnak anyagi vagy adminisztratív támogatásra, ha a VMSZ vonzásköréhez tartoztak vagy tartoznak. A taglétszám növelését az is segítette, hogy a több mint 100 alapszervezettel rendelkező Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség (VMMSZ) a párt befolyása alatt áll. A VMSZ népszerűsítését és a pártpropagandáját a Hét Nap hetilap biztosítja. A magyarországi segélyeknek és juttatásoknak az elosztását (mint például a Segítő Jobb, az Új Kézfogás stb. adományai) szintén a VMSZ tagjai végzik.

Külön kell említést tenni a Magyar Nemzeti Tanácsról (MNT), amely számtalan család révén szintén a VMSZ teljes befolyása alá került. Annak ellenére, hogy csak javaslattevési joggal rendelkezik, tehát semmilyen rendelkezést, törvényt nem hozhat, mégis mint „a délvidéki magyarság legmagasabb irányító szerve” befolyásolja a VMSZ tagságának gyarapodását. A tragédiát viszont az jelenti, hogy a szerb kormány ezzel a látszatintézménnyel is igazolja kisebbségbarát politikáját a külföld irányába, sőt még Orbán Viktor is a közelmúltban gratulált a VMSZ vezetőségének, miszerint ők valószínűleg meg elsőnek az MNT révén a „magyar autonómiát”. Hogy ez milyen nagy szemfényvesztés, azt csak mi, délvidéki magyarok tudjuk és érezzük.

Mindemellett a legnagyobb anyagi támogatás lehetőségét a VMSZ a magyar önkormányzatok révén tudja biztosítani, amelyeknek többsége – amint már említettem — szintén a VMSZ befolyása alatt áll. Azt viszont el kell ismerni, és a párt dicséretére vall, hogy nem csak a saját területén belül nyújt támogatást a magyar szervezeteknek, hanem fölkarolta a szórványt is. Kasza számtalanszor személyesen is tárgyalt, segített, ahol csak tudott. Ágostonnal ellentétben, nem csak szónokolt, hanem cselekedett is. A segítségnyújtásnak csak az az árnyoldala, hogy a párt mindjárt a befolyását is kiterjesztette (vagy csak kifejezte ezen szándékát) a segélyezettre. Ékes bizonyíték erre a legutóbbi példa, a torontáltordai Aracs Műemlékvédő Egyesület esete. Vajda János, az egyesület megálmódója és elnöke évekig könyörgött, levelezett segélyekért, szer-

vezte az embereket, rendbe tették a Pusztatemplom környékét, évente ünnepséget rendeztek minden visszhang és segítségnyújtás nélkül. Még az egyesület bejegyzését is évekig kellett kérvényezniük. Amikor pedig ez az aracsai ünnep mind nagyobb tömegeket mozgató meg, és a segélykérés a VMSZ-t is megkereste, jó lehetőséget látva az ünnepségen való szereplésre, a párt kegyesen felajánlotta segítőkészségét. Természetesen nem a segítségnyújtás az elítélendő, hanem az a magatartás és szándék, hogy a VMSZ jogot kíván formálni az ünnep arculatának a meghatározására. Arra például, hogy ő írja elő, hogy kinek van joga és lehetősége beszédet tartani. Ha ezt önzetlenül tette volna, nemes cselekedetét nem vitathatná el senki sem.

Ezek után már érthető, hogy a többi magyar párttal ellentétben, miként sikerült a VMSZ-nek ilyen jelentős nagyságú tagságot toborozni, és ennyi alapszervezetet létesíteni, valamint a hálózatát ilyen mértékben kiterjeszteni, hisz minden egyesület vagy szervezet, amelynek a működéséhez anyagi támogatás szükséges, kénytelen volt igénybe venni a párt támogatását. A pénz ugyanis tömegeket vonz.

A gondot csak az okozza, hogy a pénz és a hatalom birtoklásának ára van (habár a szerbiai hatalom csak morzsákat engedett át). A VMSZ csak úgy tud mindezekhez hozzájutni, ha a szerb pártokkal koalícióra lép. Vezető gárdája így magas képviseleti funkciókat töltött és tölt be, busás fizetésekkel és különböző előnyökkel (sokuknak ez is volt az egyedüli cél), és ennek fejében némi lehetőséget kaptak a pénzek irányítására. A szerb pártokkal való közösködés viszont egyértelműen azt jelentette, hogy a délvidéki magyarság legfontosabb követeléseit, mint például a hármas autonómiának, a független magyar iskolarendszernek és a teljes jogi és gazdasági egyenjogúságnak a kiharcolását fel kellett adni. Természetesen ezt a VMSZ sohasem vállalta be, csak követeléseit – a magyarázata szerint — mindig „megfelelőbb időre halasztotta”. Hogy ezt a pártpolitikát meddig lehet folytatni, nehéz meghatározni. Talán mindaddig, és ez lenne a legsajnálatosabb dolog, amíg a délvidéki magyarság teljesen fel nem morzsolódik. A vezetőség apró sikerekkel próbálja igazolni ennek a koalíciós pártpolitikának a helyességét, mint például (a főleg magyarországi pénzekből létrehozott) két „tehetséggyondozó” gimnázium létrehozásával, a települések (részleges!!!) magyar névhasználatának a jogával, vagy a (szankciók nélkül megvalósíthatatlan) egyenjogú nyelvhasználattal, de azt már elhallgatják, hogy ezeken a morzsányi eredményeken kívül sokkal

több és számunkra lényegesebb jogok is megvalósulhattak volna a független magyar oktatásirányítás és a hármasság autonómia kivívásával. Amint Mindszenty hercegprímás mondta: „Egy rossz kompromisszum hatóságosabban pusztítóbb, mint az igaz ügy melletti határozott kiállás. Mert itt az erkölcsi hozadék a leglényegesebb, az, ami hathat a történelmi időben. Akkor is, ha elbukik.”

A pozíciójukat féltő képviselő urak bénán szemlélik a mind agresszívebb magyarellenes atrocitásokat, és ahelyett, hogy hathatós intézkedésekhez folyamodnának, mint például a politikai vagy a szavazási bojkott-ra való felszólítás (amit a szerbek Kosovóban eredményesen alkalmaznak) vagy tiltakozó megmozdulások szervezése, felhívva ezzel a külföld figyelmét, azon igyekeznek, hogy elsimítsák, szőnyeg alá söpörjék ezeket a koalíciós partnereiknek kellemetlen történéseket. Pedig mind egyértelműbbé válik, hogy ezek a magyarellenes támadások szervezeten, fölsőbb utasításokra, a hatalom „rábólintásával” történnek. Titokban, azoknak a szerb pártoknak a jóváhagyásával, amelyekkel időszakonként a VMSZ koalícióban áll.

Az elnök, Kasza József általában arra törekedett, hogy megőrizze a párt erkölcsösségét, és a lehetősége szerint mindig segítette az itteni magyarságot, de az idegen érdeket szolgáló tanácsadói, a karrierista munkatársai és a Bólogató Jánosokat megtestesítő tapsikolói, akiket élvezettel saját maga gyűjtött maga köré, sajnos tévútra vitték a pártot. A jelen pillanatban úgy tűnik, hogy Kasza belefáradt a küzdelembe, és a párt irányítása mind jobban átcsúszik az egyéni érdekeket hajszoló kezébe. A tanácsadók a szerb érdekeket helyezik előtérbe, valamint a szocialista-liberális magyar kormány elvárásainak akarnak megfelelni. Ezért a párt mindinkább elveszíti nemzeti jellegét, és balra tolódik, illetve, a FIDESZ-hez való dörgölődése után, most ide is, meg oda is. A karrierista vezetőség feladva a területi autonómia elvét, hogy az észak-bácskai régióban hozzon létre egy erős magyar központot, a saját érdekében arra törekszik, hogy a már eddig is tragikusnak mondható és a szerb nacionalista törekvésekkel megegyező intézkedésekkel összhangban, Újvidéken összpontosítsák a magyar intézményeket. Így alakult meg például Újvidéken most a (szintén) magyarországi pénzezből létesített televízióállomás, amely a szerb kormány által fenntartott Újvidéki Televízió mellett ma már a második. Egyelőre azzal a magyarázattal, hogy csak a szórvány igényeit elégíti ki. Valójában a VMSZ pártpropagandáját szolgálja majd, amit

a kezdeti műsorok már igazoltak. Persze lehetetlen elképzelni, hogy a mind sovínisztább színezetű Újvidéken, „a szerb Athénban” majd lehetőség nyílik egy magyar kulturális központ kialakítására, amire a vezetőség egy befolyásos része - sajnos mind eredményesebben — törekszik. A magyarellenes szerb politika korábban már egyszer elvégezte a magyar értelmiség kiragadását a természetes közegéből, most ezt ismételtén egy vezető magyar párt funkcionáriusai igyekeznek elvégezni, de az is lehet, hogy befejezni. Ilyen (magyarellenes) pártpolitikát folytatni már tragédia.

A tapsikoló Bólogató Jánosok az elnök öröme természetesen mindezt lelkesen helyeslik mindaddig, amíg egy másik párt tetszetősebb adományokkal el nem csábítja őket. Erre már számtalan példa volt, sajnos. Persze, okosabb lenne meghallgatni a jobbítás szándékával elhangzó ellenvéleményeket is, de ezt (kommunista módon) tiltja a pártfegyelem, és az elnök érzékenysége. Nem tudnak vagy az is lehet, hogy nem is akarnak tudni Széchenyi intelméről, miszerint: „Hogy tudja meg az ember az igazát, ha mindenki minden szavát igenli? Ha tagadóra nem lel? Sokan az ellenzéstől úgy félnek, mint a sötétségtől”. Márpedig ez a kommunista gyakorlat, a szabad véleménynyilvánítás ellehetetlenítése, pártok, sőt birodalmak bukásához vezetett.

Mostanában talán mégis változni látszik a helyzet. Korábban a VMSZ a „felsőbbrendűségét” és vezető szerepét a párttagok s a támogatók magas számával magyarázta, csak azt nem említette, hogy ezt milyen módon érte el. A fentiekben már utaltunk erre. Most viszont, mivel a legutóbbi választásokon, enyhén szólva, nagyon rossz eredményt értek el, egy vezető politikusuk szerint „tragikusan szerepeltek”, ezért félretéve a többi magyar párttal szembeni kizárólagos, pökhendi magatartásukat, hajlandók lettek feltételek és többletjogok nélkül közös asztalhoz ülni, valamint a magyarság szempontjából a legfontosabb kérdésekben egyezségekre jutni. Mindenesetre ezek már biztató jelek egy délvidéki magyar összefogásra, ami az egyedüli megoldás a magyarként való megmaradásunkra.

A párt jövőjét és a délvidéki magyarság érdekeit az szolgálná a leghatóságosabban, ha, ellentétben a VMDP-vel, itt nem az elnöktől lenne kívánatos megszabadulni, hanem a hatalmat mind nagyobb mértékben kiszajátító érdekmunkatársaktól. A nemzeti elkötelezettségű fiatalok bevonásával ez megoldható lenne, természetesen, ha azok, a mostaniakkal ellentétben, nem egyéni érdekekből vállalják a feladatot. Hogy képes

lesz-e az elnök ilyen jelentős fordulatot véghezvinni, nehezen hihető, pedig csak így mozdulhatna ki a délvidéki magyar politikai élet abból a kátyúból, amiben most megfeneklett, és csak ilyen módon válhatna a VMSZ minden délvidéki magyart felölelő, a többi magyar párttal szövetkező, s az egységes erőt szavatoló hathatós párttá.

A mostanra jelenléktelen párttá zsugorodott VMDK, amelynek csak a központjában, Óbecsén és Nyugat-Bácskában, esetleg Bánságban van némi támogatottsága, nem képes jelentősebben beleszólni a délvidéki magyarság politikai életébe. Nyilatkozatokat tesz közzé, nyilvános vitákon vesz részt, néhány képviselővel is rendelkezik, de nincs annyi ereje és befolyása, hogy a délvidéki magyarság harcát felvállalhatná. Ebben természetesen a többi magyar párt rivalizálása is megakadályozza. A VMSZ-szel és a VMDP-vel ellentétben balszerencséjére a magyar kormány sem tekinti (mindig) tárgyalófélnek. Pedig Páll Sándornak a (született) politikai adottsága, úgy is fogalmazhatnánk ravaszága hasznosan kamatoztatható lenne ebben a balkáni fertőben. Számtalan javaslata hasznosnak, eredményesnek bizonyult volna, ha azt a többi magyar párt, féltékenységüket, hiúságukat és irigységüket félretéve, megszívlelték s elfogadták volna. A parlamenti felszólalásaira a szerb képviselők is mindig odafigyeltek, és vitázókészsége, valamint meglátásai dicsőre méltóak. A magyarságért való őszinte kiállásában talán csak a származása (édesanyja szerb) kelt némi kételeyeket, de bizalomvesztésre eddig még sohasem adott okot, illetve csak most a helyhatósági választások után. Az történt ugyanis, hogy korábban a VMSZ tagjai, szövetkezve a szerb pártokkal, az óbecsei képviselő-testület éléről leváltotta a VMDK vezető tisztségviselőit. A választások után pedig a VMDK-ás tagok, a szerb pártok támogatásával, amelyek közt szerepel az ultranacionalista Szerb Radikális Párt is, visszaszerezték a pozícióikat. Hogy e támogatásnak mi lesz az ára, még nem lehet tudni, de az már nagyon sajnálatos dolog, hogy a magyar pártok az egymásközi harcukat a szerb pártokkal szövetkezve vívják. Azt is meg kell említeni, hogy sajnos ők is csak csupán beszélnek. Hathatós segítségnyújtásra (lehet, hogy a pénzihiány miatt) már képtelenek. Ennek ellenére Páll Sándor, Tari István és a párt néhány vezetője hasznosan tevékenykedhetne egy összefogott délvidéki magyar küzdelemben. Ha adódna olyan személy, aki képes lenne összefogni e politikai tehetségeket, és tevékenységüket a megfelelő irányba kanalizálni minden féltékenység és hátsó szán-

dék nélkül, akkor bizakodóbban nézhetnénk jövőnk s megmaradásunk elé. Így marad csak a remény és a mély kiábrándultság.

A VMSZ radikális szárnya, megelégedve a vezetőség elvtelen irányítását, kilépett a pártból, és szerény létszámmal, de lelkes, nemzeti beállítottságú tagokkal megalapították a zentai székhelyű Kereszténydemokrata Európa Mozgalmat (KDEM). (Kezdetben a szervezetnek más neve volt.) A kiváláskor úgy tűnt, hogy jelentős támogatást nyújthatnak az itt élő magyarságnak. Így Magyarokéért a népszaporulat érdekében elindították a „kelengyeprogramot”, a gyermekeknek angol nyelvtanfolyamot szerveztek, az egész tartományt fölölelő nagyszabású egészségügyi fölmérést végeztek, és ezzel a tevékenységük sajnos el is apadt. A párt élén vezetőváltozás történt, és az új vezetőség már föladta azokat az eszméket s törekvéseket, amelyek a VMSZ-ből való kiválást elindították. A csekély taglétszám és a pénz, valamint a vezetőség lelkesedésének a csökkenése, de talán sokkal inkább a délvidéki magyarság politikai kiábrándultsága s támogatásának az elmaradása, hisz ez volt már az ötödik magyar párt, amelyik úgymond a magyarság érdekeiért küzdött, odavezetett, hogy a párt részben feladta a függetlenségét, és visszatáncolt a VMSZ-hez. Ezt azzal is indokolták, hogy ez a szövetség majd növeli a KDEM tekintélyét. Azzal a jelszóval, hogy a magyar pártok összefogását szorgalmazzák, a VMSZ szekértolójává váltak, és most a párt „védőszárnyai alatt” teljesen alárendelt szerepet játszanak. A „behódolást” Kaszákékkal azal hálálják meg, hogy az ünnepeiken az elnök kiemelt tiszteletben részesül, és a párt tárgyalásain „Bólogató Jánosként” a KDEM vezetőségének egy tagja is jelen lehet. Mindkét párt irányvonalát természetesen a VMSZ határozza meg. Így egy nemes kezdeményezés ismét kudarcba fulladt.

Szólni kell még az ötödik, a szerb hatalom ösztönzésére létrejött magyar pártról is. Miután a történelmi VMDK ellensúlyozására Milošević „janicsárjai”, természetesen a sovinszták utasítására, megalapították a Magyarok Hazájukért, Jugoszláviáért, Szerbiáért Pártot, amely eleve kudarcra volt ítélve, így ennek feloszlása után szükségessé vált egy szintén a szerb hatalom által irányított magyar párt létrehozása. Mivel a felbomlott párt Belgrád székhelyű volt, és egy janicsár magyar katonatiszt vezette, most ravaszabb módszert alkalmaztak. Zentán, a magyarság központjában kerestek és találtak néhány „lelkes kollaboránst”, akik hajlandók voltak a VMDK ellenlábasként megalapítani a

Vajdasági Magyar Polgári Mozgalmat. Természetesen a magyarság körében sohasem volt e pártnak támogatottsága, a tagság létszáma is teljesen ismeretlen, egyedül az elnök neve köztudott, ennek ellenére csodálatos módon, mind a mai napig (ismeretlen erők támogatása révén) fenn tudott maradni. Igaz, hogy az irányvonala az évek során nagyban módosult. Kezdetben egyértelműen magyarellenes elveket hirdetett. A hatalomváltás után már szelídült a pártpolitikája, míg mára híven követi a VMSZ irányvonalát. Ugyanis ez a párt is, a KDEM-hez hasonlóan, behódolt a VMSZ-nek, és hasonló szövegeket hangoztatva, ugyanolyan juttatásokat élvez, mint a kereszténydemokraták. Persze Kaszáéknak nagyon jól jön ez a (kényszer)szövetség, hisz ezzel is bizonyítják a magyarság összefogásának szándékát. Azt viszont elfelejtik bevallani, hogy mind a három párt irányítását valójában a VMSZ végzi. Ellenében a másik két "átkos, szakadár" magyar párttal szemben, amelyek – véleményük szerint — csak a széthúzást és a bomlasztást szorgalmazzák.

A napokban a Délvidéki Magyar Polgári Mozgalom Szövetsége tette közzé egy hatodik magyar párt megalapítási szándékát, de erről még korán lenne véleményt mondani. Az azonban nem vitás, hogy a Szerbiába szakadt magyarság egy erős politikai szervezet nélkül nem lesz képes kilábalni ebből a balkáni fertőből.

A leírtak után ugyanis már érthető, hogy a délvidéki magyarságnak miért nincs egy bátor, a legfontosabb követeléseit megalkuvás nélkül fölállaló érdekszervezete. A VMSZ, amely a tömegessége és az anyagi lehetősége, valamint az itteni kormány, az anyaország és a külföld támogatása révén képes lenne felvállalni ezt a küzdelmet, de mégsem teheti, mert kötelezik a mindezeket a lehetőségeket biztosító szerb koalíciós partnerek megkötései. Ezen túl a vezetőség karrierista tagjai, féltve a pozíciójukat s a "zsákmányt", nem szívesen húznának ujjat a hatalmukat szavatoló urakkal. Ezért a VMSZ csak azokat a morzsányi jogokat képes a szerb kormánytól kicsikarni, ha tehetik, ezt is elszabotálják, amennyit az anyaország és a Nyugat kikényszerít. Ez pedig a magyarként való megmaradáshoz édeskevés. Nem hatásosabb a többi párt sem. A két "bábpárt"-ot már említettük, miszerint a VMSZ bábkodása alatt áll. A VM DP-n belül Ágostonnak a hiú pozícióharca és rágalomhadjárata eleve kizárja az összefogás lehetőségét. A VM DK-ban az a tény, hogy kicsi a tagság, erejét pedig felmorzsolja a VM DP és a VMSZ, megbénít minden kezdeményezést.

Az utóbbi időben sajnos olyan dolgok is történtek, amelyek a délvidéki magyarság teljes fölmozsolódását jelenthetik. Ugyanis kiábrándulva minden magyar pártból, és példát látva a magyar érdekpolitikusoktól, hogy miként lehet "politizálással" (értsd nemzetárulással) anyagi előnyökhöz jutni, számtalan értékes magyar a szerb (olykor sovíniszta) pártokban vállalt vezetői tisztséget. A hatalom természetesen kapva kapott az alkalmon, sőt mindig is ezen munkálkodott, hisz megosztva, szétszaggatva a magyarságot, ezzel minden politikai törekvését teljesen megbénítja. Ez történt a 2004. szeptemberi választásokkor is, amikor több magyar képviselőjelölt volt a szerb pártokban, mint a magyarokban. Meg is lett az "eredménye". Számtalan magyar irányítású önkormányzat ugyanis mára a számkra elveszett. Mi balgák és turáni átokkal sújtottak pedig még reménytelenebbül nézhetünk a jövőbe, miközben a szerb nacionalisták boldogan dörzsölhetik a kezüket. És még nagyon nem is vádolhatjuk a megtévedt, a szerb pártokba tagosodó nemzetársainkat, hisz a politikai karrierizmust épp a magyar politikusok gyakorolják. És mivel a magyar pártokban minden hasznot hozó vezetői hely már betöltődött, így a későn ébredőknek, akiket az elvek, eszmék, s a nemzet sorsa nem nagyon érdekelnek, kénytelenek a szerb pártok révén előnyökhöz jutni. Ezt a téves lépést, politikai vakságot nagyon nehezen tudjuk majd helyrehozni, de az is lehet, hogy ebbe a széthúzásba fogunk belebukni. Az lett volna ugyanis a logikus, hogy a délvidéki magyarság okulva az eddigi hibáin, az összefogást szorgalmazza. Ma mégis az tapasztalható, hogy a széthúzás, a nemzeti érdekek feladása, az erkölcsi romlás sohasem volt olyan kifejezett, mint ma. A majd kilencvenéves ki-sebbségi sorba kényszerített magyarság talán sohasem volt olyan mély politikai válságban, mint most.

A legnagyobb tragédiát mégis az jelenti, hogy egyik pártnak sincs gazdaságpolitikája.

A délvidéki magyarság viszont mind a magánosítás, mind a sovínizmus és az üldöztetés átkával sújtva, hogy az éhhalált elkerülje, vagy vándorbotot fog és elmenekül, vagy feladva nemzetiségét, beolvad. Nem kétséges ugyanis, hogy a magyarságot a magánosítás során teljesen kiszorították. Még a magyarországi vállalkozóknak sem engedték meg (természetesen ezt eltitkolják), hogy bármilyen vagyonhoz hozzájussanak. Az új szerb munkaadók pedig csak akkor alkalmaznak magyarokat, azt is a legrosszabb munkára, ha szerb munkavállaló nem jelentkezik. A magánosítás még be sem fejeződött, mégis a magyar

munkásságnak nagy többsége már munkanélküli. Csak a földdel rendelkezők tudnak némi megélhetést biztosítani maguknak, de ismerte a mezőgazdaság áldatlan állapotát, ők sem reménykedhetnek semmiben sem.

Több mint tíz éve a történelmi VMDK vezetőségét a szabadkai kongresszuson (1993. június 20-án) már figyelmeztették a gazdasági program fontosságára. Abban az időben számtalan írás is foglalkozott ezzel a témával, előrevetítve a gazdasági szervezetlenség következményeit, de Ágoston azzal vetette el ennek megvalósítását, hogy a párt nem akar pénzügyi botrányokba keveredni. Kis időre rá Ágoston mégis kibombantotta a Hódi-ellenes pénzügyi cirkuszt. Valószínűleg már akkor készült az ilyen módon való leszámolásra. Persze, mind a mai napig nem készült el egyik pártnál sem ilyen irányú program. A VMSZ az Új Kézfogás és más segítséget nyújtó szervezetek révén a magyarországi pénzekből végez ugyan valamilyen gazdasági támogatást, de ez nem oldhatja meg a magyarság gazdasági felzárkózását.

Éveken át a VMSZ gazdasági programja csak abban merült ki, hogy ismertették, elsírták az állam súlyos gazdasági helyzetét. Pedig lett volna lehetőség a gazdasági támogatásra. Itt természetesen nem csak anyagi juttatásokra kell gondolni, főleg nem erre, hanem szervezési segítségre. Ha több mint tíz évvel ezelőtt elkezdték volna szervezni például a horgosiak mintájára a gazdaköröket, s a beszerző-értékesítő szövetkezeteket, akkor a délvidéki magyarság anyagi helyzete talán nem lenne ilyen siralmas, mint ma. Ha tíz év óta minden esztendőben csak öt-hat gazdakört s beszerző-értékesítő szövetkezetet létrehozott volna a VMSZ, akkor ez ma már ötven tagú gazdakör-hálózatot jelentene.

Az értékesítő-beszerző szövetkezetek megszabadították volna a termelőt a piacozástól, az állandó utazásoktól és annak költségeitől, oly módon, hogy a gazdálkodóktól a helyben begyűjtött árut az értékesítő hálózata révén a vevőkhöz eljuttatta volna, kirekesztve ezzel a kereskedők, kofák és nyereszkesedők árfelhajtó szerepét. Ezzel mind a termelő, mind a vevő jól járt volna.

na. Visszafelé a beszerző részleg megrendelés alapján biztosíthatta volna a gazdálkodóknak az igényelt árut, vegyszereket stb., mégpedig gyári áron. Az értékesítő-beszerző szövetkezetek szervezése a VMSZ feladata lett volna, az üzemeltetését pedig részben a termelők vállalták volna, a másik részét pedig a gazdasági segélyek, anyaországi és külföldi támogatások biztosították volna.

A gazdakörök művelődési, gazdasági és politikai központokká válhattak volna, legfőképp összekötnék az embereket egy erkölcsös, egészséges társadalomba, kapcsolatot képeznének a szórvány, a tömb és az anyaország között, s kialakítanának egy olyan erős nemzetudattal, jövőképpel rendelkező, politikailag legalább minimálisan egységes közösséget, amely határozott célokkal s bátor kiállással képes küzdeni a jogaiért, a nemzeteért és a szülőföldjéért. Annyi cselekvésre hajlandó egyén tevékenykedik ma is önkéntesen, anyagi juttatások nélkül a pártokban és a civil szervezetekben, ennek ellenére rengeteg jószándékú energia pocsékolódik el csak azért, mert nem vagyunk képesek szervezeten, egy irányba, egy közös célért munkálkodni.

Ha szem előtt tartjuk azt, hogy a délvidéki magyarságnak legalább 60%-át a kevés földdel rendelkező földművesek alkotják, akiknek nagy többsége képtelen valamilyen gazdasági szervezet nélkül vállalkozásba fogni, akkor érthető, hogy a magyar földművesek szervezetbe való tömörítése és szakmai, anyagi és erkölcsi támogatásuk nélkül nem lehet gazdasági programról beszélni. Enélkül viszont nincs délvidéki magyar jövő.

A szervezetlen, magára hagyott magyar földművesréteg, a munka- és termelőeszközök nélkül maradt, kisémmizett magyar munkásság és a megnyomított, a szerb nacionalista hatalom kényekedvének kített értelmiség egy hathatós magyar érdekszervezet vagy párt nélkül, hogy milyen jövőkép megalkotására lesz képes, nehéz lenne megmondani. A kilátások sajnos lesújtóak. **A remény azonban ott lapul minden délvidéki magyar szívében, s amíg a hit él, addig a nemzet jövője is biztosítva van.**